

Slovenski Meščan

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani. — Izhaja vsako soboto ponoči. — Dopisi naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina do konca leta 5 K. Posamezne številke 10 vin. Oglasi: za enkrat 12 vin., za dvakrat 10 vin., za trikrat in večkrat 8 vin. za enostopno petit-vrsto.

Najnovejša vest.

Volilna reforma zagotovljena.

Zedinjenje vseh strank. Zgodovinski dan za kranjsko deželo.

Ustavni odsek kranjskega deželnega zbora je danes pod noč po dolgi debati sklenil sledeče:

1.) sprejme se načrt izpremembe volilnega reda in deželnega reda, kakor ga je predložil referent, s sledečimi spremembami:

§ 5. volilnega reda se spremeni tako, da dobi Ljubljana v obstoječi mestni skupini namesto dveh mandatov štiri. Za te štiri mandate je Ljubljano razdeliti v dva, po davčni obveznosti in po številu prebivalstva kolikor mogoče enako razdeljena volilna okraja, katerih vsak voli po 2 poslanca. Prepuščeno je narodno-napredni stranki, da stavi predlog glede te porazdelitve in ga naznani referentu. Sorazmerno s to spremembo je spremeniti tudi deželni red.

2.) § 7 a) volilnega reda se spremeni tako, da od enajst mandatov splošne skupine dobi enega mestna občina ljubljanska, drugih deset pa je porazdeliti na ostalo deželo teritorialno in je prepuščeno slovenski ljudski stranki staviti svoje predloge glede te porazdelitve.

3.) za kompletirno volitev dveh novih poslancev ljubljanskih v census-kuriji bo veljala še cela Ljubljana kot en sam volilni okraj.

4.) V mestni skupini se nadalje spremeni to, da v bodoče mesto Kočevje voli samo svojega poslanca, trg Ribnica se pa priklapi volilnemu okraju ostalih dolenskih mest in trgov (Novomesto, Višnjagora itd.)

Razun tega so se soglasno sprejeli tudi še pogoji nemške stranke in sicer,

da je izprememba novega volilnega in deželnega reda mogoča le ob navzočnosti najmanj 42 članov deželnega zbora, ki odločujejo le s tričetrtinsko večino.

Določbe poslovnika za deželni zbor in deželni odbor, ki se ne strinjajo s to novo postavbo, se stem ukinejo.

Ko deželni zbor to sklene, bo razdelitev strank v deželnem zboru kranjskem dozdevno po sedanjem razmerju sledeča:

Dež. zbor bo štel z virilistom knezoškofo 50 članov. S. L. S. utegne imeti 26 poslancev, liberalna stranka 12 poslancev in nemška stranka ohrani svojih 11. Z narodnega stališča je velik uspeh, ker se znatno pomnoži število slovenskih poslancev in ker je pričakovati, da bo odslej ena slovenska stranka v deželnem zboru imela sama zase absolutno večino. Velepomembno za meščanstvo je to, da bo imelo mesto Ljubljana odslej samo zase pet poslancev. Ribnica, ki je dosedaj volila s Kočevjem, se loči in priklapi drugim dolenskim mestom, mesto Kočevje bo pa imelo samo zase enega poslanca. Liberalni poslanci so povdarjali, da ses tem ustreže želji ribniškega trga. V splošni skupini bo imela Ljubljana en mandat, deset drugih pa se krajevno in po številu prebivalstva razmerno razdeli po deželi.

Ob zaključku se je najprej oglašil k besedi deželni predsednik baron Schwarz, povdarjajoč velikanški pomen dosežene sprave, zahvaljujoč se vsem, ki so sodelovali pri tem, da se je dosegel srečni uspeh, ki bo v blagor celi deželi.

G. deželni glavar se je pridružil besedam deželnega predsednika, povdarjajoč, da je danes zgodovinski važni dan za deželo, ki tako nujno potrebuje stvarnega dela v deželnem zboru in izraža nado, da bo soglasje, ki se je danes pokazalo, ostalo tudi nadalje.

Dr. Šusteršič se je kot poročevalec zahvalil vladi in vsem strankam, povdarjaje, da je v skupni namen vsaka stranka nekaj žrtvovala in da bo predlog, ki ga bo stavil odsek v deželnem zboru, delo in zasluga vseh strank.

Dr. Tavčar smatra za svojo prijetno dolžnost, zahvaljevati se predvsem v imenu svoje stranke načelniku odseka dr. Kreku, ki je s svojim mirnim nastopom in simpatičnim vodstvom razprav veliko pripomogel do srečnega uspeha. Isto tako se zahvaljuje referentu, poudarjajoč osobito njegovo lojalno delovanje, ki je privedlo do srečne izvršitve započetega dela.

Ekscelencja baron Schwegel se pridružuje v imenu svoje stranke zahvali načelniku, referentu in vladi, izražajoč svoje veselje, da se je delo posrečilo.

Ko se je bil podpisal zapisnik o dovršeni spravi, so se vsi člani odseka razšli v zavesti, da je bil to res zgodovinski dan in da so dovršili delo, ki pomenja porod nove dobe za kranjsko vojvodino.

Politično stališče uradništva.

Kot odmev izza zadnjega deželnozborskega volilnega boja se je sprožilo pri nas vprašanje, v koliko uradnik lahko posega v politične boje, kako daleč segajo njegove politične pravice.

Svoboda političnega prepričanja in svobodno izražanje političnega mišljenja je znak modernega državljana. Stan za stanom je bil hude boje, da si pridobi to pravico in ž njo odločilen vpliv na javno življenje. Kmet, obrtnik, trgovec, delavec že imajo to svobodo; uradniku jo še kratijo oni, ki odločujejo o njegovem avanzmā, boji se svobode uradnikove — birokracija.

To vprašanje presojamo po navadi s stališča strankarske politike. Dejstvo je, da je večina našega uradništva liberalnega mišljenja. S. L. S. ima med njim malo pristašev, če primerjamo n. pr. število njenih privržencev med kmečkim ljudstvom in drugim srednjim stanom. Gotovo je, da je pri zadnji deželnozborski volitvi rešilo uradništvo liberalni stranki 6 mandatov. Zahvale ne žanje za to sicer nobene, saj nima — če odštejemo Gangla, ki pa je prononsiran zastopnik liberalnih učiteljev — nobenega zastopnika iz svoje srede v deželnem zboru. Ali uradništvo vztraja v stari frazi, češ da čuva naprednost nasproti nazadnjaštvu, naj že ima kaj od tega ali ne.

V sedanjem razbitem položaju pa vozi najbolje tista vrsta uradništva, ki gre v politiki tisto pot, ki jo hoče vlada. V srcu so sicer tudi to liberalci in tudi volijo tako, na zunaj pa kažejo tudi klerikalcu prijazno lice, kajti — sicer ne utegnejo avanzirati. In sklicevaje se na ljudi te vrste, zahtevajo pogosto politične stranke, naj uradnik ne posega v politične boje. So to v prvi vrsti naši liberalci, ki zahtevajo pač svobodo zase, ubijajo pa politično nasprotno uradništvo, kjer in koder ga morejo. S. L. S. se nahaja v tem oziru takorekoč v silobranu in komaj štiti svoje ljudi.

Nasproti temu povdarjamo, da bodi tudi uradnik politično popolnoma svoboden, samoobsebi umevno — samo zunaj urada. Ta ločitev mora biti skrajno stroga, kajti sicer se ponavljajo slučajji, kakršne smo doživeli v Proftovi aferi. Naši narodni interesi zahtevajo to svobodo. Minister Klein se je skliceval nasproti poslancem S. L. S. z ozirom na koroška sodišča na to, da so sodniki neodvisni. Ali gorje našemu sodniku, ki bi pokazal svojo neodvisnost. Višja birokracija komaj čaka, da se ujame samostojno misleč

Slovensko gledališče.

II.

Slovensko gledališče je last deželnega odbora kranjskega. Ta ga je sezidal, ga popravlja, oddaja in — subvencionira. O tej subvenciji, ki je zadnja leta izostala, se je že silno veliko govorilo. Mesto vseh teh besedi, ki so kot top bučale, a streljale vedno le v zrak, naj navedem vzrok, ki je vodil S. L. S., da je nastopila „proti“ gledališču.

S. L. S. zastopa interese kmečkih občin in kot taka je proti temu, da se iz denarja, ki ga povečini plačuje kmet, vzdržuje zavod, od katerega kmet nima nobene koristi. Proti gledališču kot takemu pa slovenska ljudska stranka gotovo ni. Sedaj ima S. L. S. toliko moč, da preko nje ne bodo pomagale nobene zveze. Kar bo ona rekla, to bo obveljalo.

Za argument, da je slovensko gledališče v Ljubljani za vse Slovence velikega kulturnega pomena, tudi pri S. L. S. ne bo treba bogve kako agitirati. In če se prizna ta glavna in kardinalna točka, potem se že še najde izhod.

Pri nas traje gledališče 5—6 mesecev, od 1. oktobra do cvetne nedelje. In le za ta čas so igralci angažovani. V tem času ima od gledališča edina Ljubljana koristi, in še ta ne vsa, ker zahaja več ali manj

le „višjih desetstisoč“ v gledališče, navadno pravijo tem posetnikom — frakarji. Dežela nima splošno od teh predstav nič.

Predlagam sledeče: ko bo enkrat končana sezona v Ljubljani, naj priredi slovensko gledališče predstave po deželi. Teden dni v Kranju, Kamniku, Novem mestu, Celju itd., zakaj tudi za obmejne Slovence moramo malo skrbeti. Sploh po vseh tistih kranjskih krajih naj se vrše predstave, koder imajo čitalnice ali pa izobraževalna društva večje odre! —

In prepričan sem, da se bodo ti kraji sami „puli“ zato, da pride gledališki ensemble tudi na deželo. Repertoar, ki bi se tu izvajal, bi bile izbrane igre iz repertoarja, ki se je igral v Ljubljani. S tem se prvič gotovo doseže to, da bodo ti kraji zadovoljni, ker bodo imeli priliko, da si ogledajo to ali ono predstavo, drugič bodo take prireditve imele vedno polne hiše, ker z „rodoljubi“ na deželi pač ni tako daleč, kot si misli morda marsikdo, tretjič se dela v izobraževalnem smislu med ljudstvom, četrtič imajo idealno korist izvenkranjski slovenski kraji: Celje, Maribor, Gorica, itd.; petič pa, in to je glavno: argumentacija deželnega odbora, da kmet ne bo podpiral gledališča, ki koristi le Ljubljani, odpade. S. L. S. mora tudi na to pomisliti, da postane kmalu zastopnica tega ali onega kranjskega mesta. S temi poletnimi pred-

stavami po deželi pa odpade točka, na kateri je temeljil dosedanj „ne“ deželnozborske večine.

Na ta način bi bilo lahko mogoče, — gotovo bi šlo. Seveda zahteva gledališče, ki naj bi trajalo celo leto, tudi nekaj notranjih remediur, ki bi jih moral deželni odbor sam prevzeti, kakor bi moralo tudi gledališče s celim plus ali minusom svojega delovanja spadati v delokrog dežele, ali pa če prevzame mesto Ljubljana gledališče, v delokrog mesta. Odslej bom govoril le o „deželi“, seveda velja to tudi za drugo možnost, da postane gledališče mestno.

Tozadevne reforme so:

1.) Dežela naj sistemizira mesto dramaturga, oziroma intendanta z letno plačo 2800—3400 kron. Mož, ki bi zasedel to mesto, bi moral biti strokovnjak in literat, ki bi imel posla edino le z notranjo upravo gledališča, z repertoarjem, angažiranjem itd.

2.) Tajnika z 2000—2400 K letno plačo, ki je ob enem blagajnik in ki vodi korespondenco, ki nikakor ne bo majhna. Tajnik naj je inštruktor slovensčine.

3.) Artističnega ravnatelja s plačo 3000—4000 K na leto; ta bi bil prvi in edini režiser, glede tehničnih in notranje gledaliških, sceničnih in režiserskih vprašanj onipotenten, neodvisen na levo in desno.

S temi premembami v vodstvu gledališča se da poseči več, kot bi si kdo mislil.

sodnik v politično past in si sam zapre pot do nadaljnjega avanzmā. Podobne razmere nahajamo v šolstvu, pri financih in povsod drugod.

Sele politično svoboden uradnik bo mogel tudi sodelovati v socialnem gibanju med ljudstvom. Večina naše inteligence stoji ob strani in ne poprime za delo med masami. Je kriva te ločitve pač tudi stanovska ošabnost, bolj pa še strah pred višjimi. Strinjamo se z dr. Tumo, ki je rekel nekoč, da uradnik 8. činovnega razreda ne sodeluje več pri nobenem narodnem podjetju, pristavljamo pa še, da se še bolj boji dela med ljudstvom.

Politično usuznjeno uradništvo je predpogoj, da se razvijejo razmere, kakor jih je zagrešil Rauch na Hrvaškem. Le v korupciji politične neznačajnosti je mogoče, da avanzirajo praktikantje v peti razred. Naši narodni in socialni interesi pa zahtevajo jasnost tudi v političnem življenju uradništva. Politična svoboda uradništva navzdol, še bolj pa navzgor — to je nujna zahteva naših narodnih koristi.

Politične odvisnosti si je krivo uradništvo tudi samo. Mesto da bi bilo združeno v tesno stanovsko organizacijo, brez ozira na politično prepričanje posameznika, in tako varovalo svoje gospodarske koristi in svojo neodvisnost, vidimo, da velik del uradništva caplja v „Naši zvezi“ za liberalno stranko in hodi zanjo po kostanj v ogenj. Ni čudno potem, da se protivijo taki enostranski politiki druge stranke in da gleda ljudstvo uradnika po strani.

Na uradništvu samem je torej, da si pribori politično neodvisnost in političen ugled! Prepričani smo, da se potem tudi korenito izpremeni njegovo stališče do raznih strank in da si pridobi ugled in ljubezen med širšimi sloji na korist naši narodni stvari.

Trgovsko-obrtni glasnik.

Obrtna šola v Ljubljani.

Nedavno se je „Slov. Narod“ hudoval nad Nemci, ker so odpovedali obrtni šoli prostore v nedkanji Virantovi hiši. Ta hiša je namreč last Kranjske hranilnice. Ustanovila se bo nemška šola in se nastani, — kakor se čuje, že prihodnjo jesen — v tej hiši Huthov zavod. Z narodnega stališča seveda to ni odobravati, vendar ima tudi ta odredba ljubljanskih Nemcev svojo dobro stran, kar hočemo takoj pojasniti.

Obrtna šola v Ljubljani ima svoje prostore v nekdanji Virantovi hiši in v takozvanem Zatiškem dvorcu. Da to ni praktično še manj pa udobno, ako je šola razkosana, niti za učitelje niti za učence, tega nam ni treba dokazovati. Da se zgradi novo poslopje, primerno obrtni šoli, je sklenjena stvar. Jakobski volilci se že zdavnaj potegujejo, da bi v njihovem okraju stalo novo poslopje obrtne šole. Stvar pa ne gre naprej. Sedaj, ko grozi obrtni šoli dejstvo, da ostane brez strehe, je upati, da se bodejo razni funkcionarji in činitelji zdramili in potrudili z vso silo, da se čim prej začne graditi obrtna šola. Torej ako ima ta odredba ljubljanskih Nemcev slabo stran, ima zraven tudi to dobro, da bodo prizadeti krogi primorani misliti na to, da se čim prej začne z zgradbo poslopja obrtne šole v Ljubljani.

Z novim poslopjem bo pa treba v našo obrtno šolo tudi novega, svežega duha. Razmere na naši obrtni šoli so take, da šola ne koristi veliko obrtnikom, še manj pa učencem. Vsako leto pride približno kakih deset učencev iz naše obrtne šole, vendar ako vprašaj po njihovem znanju, so uspehi negativni.

Pri dramatičnem društvu je imelo vedno pravico odločevati več gospodov, to je: vsi odborniki so bili takorekoč ravnatelji. Veliko gospodarjev pa vedno škoduje.

Drugič bi intendant in tajnik imela posla edino le z glediščem in bi bila strokovnjaka v tem; to bi stvari koristilo neizmerno.

Tretjič bi bilo vodstvo koncentrirano na tri osebe, odnosno samo na eno!

Slovensko gledališče je imelo doslej tri tedenske predstave na razpolago! — Nemci štiri. Povdariti moram, da je tako odpadla vsakih 14 dni ena nedelja na slovenske predstave. Deželni odbor bi moral poskrbeti zato, da dobi slovensko gledališče vse nedelje in praznike popoldne in zvečer zase! Vrh tega pa še tri tedenske predstave; torek, četrtek in soboto! Tako bi šlo, vzroke za ta nasvet utemeljim pozneje.

Opera naj se sploh opusti. Vse one operne moči, ki pridejo k nam v Ljubljano, so take, ki niso dobile nikjer drugod angažmaja. Če se zaleti k nam semtertja, (vsakih pet let enkrat) bela vrana, je to izjema izjem. In te slabe moči je treba silno drago plačevati, razun tega pa slišiš ruščino, poljščino, češčino itd. raz oder. Pri nas se mora vojaškemu orkestru plačati tudi skušnja, igralci imajo zato samo

Vprašajmo n. pr., koliko je dobrih podobarjev in slikarjev, kateri so se učili na naši obrtni šoli in so se sploh poprijeli podobarstva ali slikarstva, oziroma da so podobarji ali slikarji. Prsti ene roke zadostujejo, da jih sešteješ, a še tam ti jih par ostane. Pridejo podobarji iz naše obrtne šole, ki ne znajo niti pravilno položiti dleta na stružnico.

In kako se godi učencu ko je na obrtni šoli prost in pride v delavnico k mojstru. Večkrat so taki učenci v raznih delavnicah v grozni zadregi. Seveda v obrtni šoli ima časa dovolj, ako v enem tednu ne naredi predmeta, dela lahko tudi mesece, samo da je predmet čedno izgotovljen. V delavnici pri mojstru je stvar drugačna; tu se mora hitro, a tudi čedno izdelati, drugače ni kruha. Konkurence imajo naši podobarji veliko, zlasti iz Tirolske i t. d. Tu je treba imeti precej razuma, da se naši podobarji ohranijo na površju. V delavnici pri mojstru šele uvidi tak učenec iz naše obrtne šole, kako je treba delati. Teorijo ima, ali praksa?! Pri mojstru šele uvidi, da je daleč odzadaj za učenci, ki so se učili pri mojstru. Pripoznamo, da se marsikateri trudi in premišljuje, kako je delal v šoli, a kako mora delati v delavnici, ali koliko je teh, kajti tudi neki posebni ponos je pri teh učencih iz obrtne šole in precejšnja domišljija, češ, jaz sem bil na obrtni šoli. Ali to je le povod, da se jim v delavnici drugi pomočniki posmehujejo in jih prezirajo. Končno pa jih največ obupa. Ako nima sam toliko inicijative, da se hitro razvije, je tak učenec za podobarstvo izgubljen. Bilanca učencev naše obrtne šole kaže, da je par talentov po svoji individualnosti ostalo in so izvrstni podobarji, dočim so se vsi drugi poizgubili in poiskali službe v pisarnah kot navadni pisarji ali pa pri železnicah, veliko jih je pa tudi pri vojakih.

Edino zimski tečaj za zidarje imajo na naši obrtni šoli povoljen uspeh. Izobrazilo se je že precej mojstrov in delavcev. Seveda so to že ljudje, ki so praktično izobraženi. Po navadi so bili pri delu najboljši zidarji in so potrebni samo teoretične izobrazbe. Poučuje pa inženir, kateri je bil prej pri mestnem stavbnem uradu in si je tam pridobil precej izkušenj. Vendar so tudi pri teh tečajih pomanjkljivosti, katere bo treba odpraviti.

V novem poslopju naše obrtne šole bo treba vse sile napeti, da se temu odpomore. Urediti se mora šola tako, da se bodejo učenci učili in da bodejo že na šoli spoznavali delavniške odnose. Zato bo pa treba spretnega vodstva! Imamo na naši obrtni šoli par učiteljskih moči, ki so popolnoma praktično izvežbani. Te se pa od zgoraj prezira. Večkrat se silijo v ospredje moči, ki bi bile sposobne za kako šolo v gorski vasi, da bi poučevale a b c, nikakor pa ne v tak velevažen zavod kakor je obrtna šola. Na naši obrtni šoli imamo profesorje, ki se šteje za dobre slikarje, vendar svet dosedaj še ni videl posebnih njihovih umotvorov. Vendar uživajo največjo protekcijo, in kaj rado se zgodi, da preskočijo v plači svoje starejše kolege.

V novem poslopju naše obrtne šole mora biti drugače. Mi poznamo vzvišeni cilj obrtne šole, nam je na tem, da se naša obrtna šola povzpne do viška, do katerega mora priti, na katerem stoje druge obrtne šole. Tudi naša obrtna šola mora biti pripomoček k razvijanju našega obrta, zlasti rokodelstva. Lepi cilji se dosežejo, a zato pa je treba dobrega, nepristranskega vodstva in praktičnih moči. Treba bo krepke roke, in uspeh se bo kmalu pokazal. Veseli bodejo obrtne šole obrtniki — mojstri, a še bolj veseli bo-

eno skušnja, vojaki pa ne igrajo povsem ekselentno, niso zanesljivi, ker jim je eventualna prireditve v Kazini vedno vzrok odpovedi v gledišču; skoro v vsaki operi je balet, ki pri nas itak odpade; težje partije se morajo črtati. Občinstvo je za opere še nezrelo. Kaj jim pomaga deset Wagnerjev, če se narodne pesmi ne razume! Pri naših razmerah se opere niti polovično ne dajo uprizoriti. Vrh tega vsega pa stane tudi ta slaba opera — ogromne svote. Torej opere ne!

Dramo in vse, kar spada v ta žaner, in pa opereto. Operete so pri nas nabite, ker nudijo občinstvu priliko, da „šlagerje“ iz operet po 14 dni žvižga po ulicah! Ker to publika zahteva, naj se ji da ta koncesija, posebno že ker bi krila vedno polna opereta eventuelni dramski deficit.

V repertoarju samem bo treba korenitih izprememb, in dramsko osobje — naj postane l. 1909 itd. v Ljubljani vendar enkrat vsaj po večini — slovensko. Saj dosedanje razmere upravičijo šalo, ki jo je napravil nekdo: Pri slovenskih predstavah se človek navadi najlažje češčine! Poznavatelj bi pristavil še: in vseh slovanskih jezikov!

Oglejmo si za prvo repertoar!

dejo učenci, ki pridejo iz obrtne šole, ker bodo res izoborno izobraženi v svoji stroki in se ne bodo kesali, da so se šli učiti na obrtno šolo.

Shod vajencev. Za soboto 9. maja je bil sklican v gostilni pri Favaju, v Šiški shod vajencev. To je nekaj najnovejšega. Socialno-demokratska stranka se je vrgla z vso silo nato, da že vajence pridobi za svojo organizacijo. Že mlade ljudi hoče nahujskati. Kako se more potem pričakovati, da bi vajenci ubogali svoje mojstre oziroma delovodje, ko se že sedaj ne zmenijo veliko za razne opomine. V Avstriji imamo zborovalni zakon, kateri prepoveduje mladostnim ljudem se udeleževati shodov. Vendar se socijalni demokratje zato ne zmenijo veliko, in oblastva mirno trpe to početje socialnih demokratov. Vajenca naj se pusti v miru, da se vsaj svoje stroke nauči, in naj se mu močigani ne zmešajo prezgodaj, saj imamo že itak na pol podvajano mladino zlasti med vajenci. In koliko je vajencev, da bi svojo stroko z vsmo proučevali? Veliko je vajencev, ki se pridejo učiti k mojstru ali tudi v tovarno samo toliko, da čas preteče, da dobi spričevalo, saj se zanaša, da pride na železnico. Po novem zakonu, ko nastopijo izpraševalne komisije, bo nekoliko boljše, seveda ako bodejo te vestno izpolnemale svojo dolžnost. Vajenci bodo prisiljeni poprijeti se svoje stroke, drugače ne bo dobil učnega pisma. Na železnici, v arzenalu pri Lloydju i. t. d. pa že sedaj gledajo nato, ako hoče kdo postati delovodja ali kaj sličnega, da ima učno pismo in pomočniška spričevala v redu. To je prav. Kdor se ne bo potrudil, da se izobrazi v svoji stroki, ostal bo vedno navaden delavec.

Enketa za novi načrt zadružne postave. Dne 4. maja pričela je v justičnem ministrstvu poslovati enketa za novi načrt nove zadružne postave. K enketi so prišli zastopniki obrtnih zadrug in obrtnih denarnih zavodov. Tudi na tem polju je treba reformacije, in daj Bog, da bi sklenili zlasti v korist malemu obrtniku kaj koristnega.

Avstrijski stavbeni obrtniki. Na Dunaju se je vršil pretečeno nedeljo glavni shod državne zveze stavbenih obrtov cele Avstrije. Razni govorniki so z veseljem poudarjali, da organizacija stavbenih obrtov izvrstno napreduje in da zveza stavbenih obrtov že marsikje lahko pokaže uspehe. Splošna želja je bila, da bi se stavbinski obrtniki tudi po vseh pokrajinah naše države organizirali in pristopili v skupno osrednjo zvezo.

Cena železa na avstrijskem trgu je pri meterskem stotu padla v začetku meseca maja za eno krono. To pa velja samo za železno pločevino in železo v palicah. Da je izvrševalni odbor kartela avstrijskih tovarn za železo sklenil pocenjenje zgoraj omenjene vrste je bila povod nemška konkurenca. S tem korakom upa kartel pridobiti vsa naročila, kar se potrebuje v tej stroki v naši državi. Ena krona pri meterskem stotu ni veliko, in manjšim obrtnikom — rokodelcem ne bo to znižanje čisto nič koristilo. Saj pa tudi velikim tovarnarjem ni toliko na tem, da bi se železo splošno pocenilo in da bi manjši dobili ceneje železo. Glavno za velike tovarnarje in netovarjarje pri akcijskih družbah je, da vlečejo mastne dividende.

Špedicijsko-komisijonalno društvo „Balkan“ v Trstu. V sredo teden se je ustanovilo v Trstu, kakor smo že na kratko poročali slovansko špedicijsko-komisijonalno društvo „Balkan“, ki se bo bavilo s špedicijskim in komisijonalnim poslom. Osnovna glavnična društva znaša za sedaj 100.000 K, ki se bo pa pozneje

Moj prijatelj Simplicij.

Fran Vipavski.
(Konec).

Nato je zavladala mučna tihota, ki jo je motilo le disonančno dihanje gospoda Trebuhovičeviča. K sreči sem zagledal čez nekaj časa v tistem kotu salona, kjer so vahalji skozi težke gardine v sobo majhni in nežni solnčni žarki, lepo sliko, ki jo je izvršil modern kist...

„Vraga, pardon, pri vseh slovenskih narodnih davkih je to fletna sličica... Ah, tam v Parizu in Monakovem... le tam so podobe te lepe vrste... Da, pa to je daleč, še od Zagreba naprej...“

Bogve kako dolgo bi še predel nit modrosti in duhovitosti citatov, ko bi me ne prekinil gospod fabrikant.

„Vam je torej slika všeč... Vse bi bilo: okvir je zelo eleganten... Steklar Kollmann je tič! Ostalo pa — no, kaj bi rekel? Tako je velika množica barv na tej sliki, da mi vse mrgoli pred očmi... zato tudi ne razumem slike.“

„In vendar je naravna: v ozidju se razprostira večna ruska stepa, katero pokrivajo debele plasti snega, ki se lesketa v zahajajočih solnčnih žarkih v vseh sedmih barvah prelestne mavrice! Divno! In v ospredju... O čudapoln pogled! Na snegu leži bled

ki so v smislu prvega to uro čez 300 let ustavljali, niso mogli pokazati niti najmanjšega uspeha, ker bolj ko so jo ustavljali, bolj je šla. Tudi ona kovinska spomenica Dioklecijana, na katero je dal napisati, da je on to uro že ustavil, niteka te ure prav nič motila. Ustavljali so to uro dalje razni narodi in posamezniki, veliki in nizki, ustavljali so jo Voltairji, Napoleoni, Bismarki, ki niso bili navadni smrtniki, ter so presegali celo Pegane, Ganglne, Kristane in razne Lapajnete, a ustaviti je niso mogli. Nobeden od vseh teh ni imel iz samega sebe dovolj moralne moči, da bi bil ustavil to uro, gre še vedno, vsi so preje odnehali in se osramočeni v prah zgrudili. Nobeden tok časa je ni ustavil in je ne bo, ker to je privilegij ustanovnika. Pa čudno, vsa ta zgodovina ne premore teme liberalcev pregnati, oni hočejo na vsak način sedaj po 19. sto letih to uro ustaviti, ustavljajo jo v svoji grozni temi z vso silo — a ura gre in šla bode. Zastonj vse, Pegan, Gangl, Kristan & Komp. vse zastonj, ura gre, in šla bode.

Domače vesti.

Slov. Narod je v svoji torkovi številki proglasil naš list za klerikalen ter pravi, da so za to najboljši dokaz inserati pasarja Kregarja, Vzajemnega podpornega društva ter Hranilnice in posojilnice v Kranju. Smejali smo se, ko smo čitali to pristno Narodovsko dokazovanje, zraven pa smo si mislili sledeče: **Slov. Narod** priobčuje v svojem inseratnem oddelku celo vrsto oglasov nemških tvrdk, izvenljubljanskih in ljubljanskih, celo takih, katerih lastniki so podporniki nemškega „Schulvereina“ in „Südmarke“. Potemtakem je **Slov. Narod** nemško nacionalno glasilo. Pri celi stvari je še interesantnejše to, da je isti list že večkrat v uradniškem delu pozvilj občinstvo, da naj ne kupuje pri nemških tvrdkah, posebno pri onih ne, ki podpirajo nemško nacionalna obrambna društva, ter je celo navajal njihova imena, v inseratnem delu pa je celo v isti številki priobčil oglas te ali one tistih tvrdk. Ker pa **Slov. Narod** priobčuje tudi celo vrsto inseratov čifutskih tvrdk, katerih namen je večkrat opehariti kupujoče občinstvo, je potemtakem — o čemer seveda glede na zgoraj omenjene slučaje tudi dvomili nismo — **Slovenski Narod** navaden, prav čisto navaden čifutski list. Ali je treba še kakšnega dokaza?

Slovensko gledališče v Ljubljani. Dramatično društvo se je obrnilo na ljubljanski mestni zastop v zadevi slovenskega gledališča ter prosilo, da mestna občina prevzame ureditev gledališkega vprašanja in sicer tako, da bi mestna občina podedovala po Dramatičnem društvu vse njegovo premoženje, pa tudi vse njegove dolge in ter potem vzdrževala slovensko gledališče. V torkovi seji občinskega sveta je bilo gledališko vprašanje na dnevnem redu. Poročal je obč. svetnik Lencé in sicer o nasvetih župana Hribarja v tej zadevi. Da bi mestna občina sprejela vsa aktiva in pasiva Dramatičnega društva, je izključeno, pač pa se sprejmejo sledeči županovi nasveti. Mestna občina vzdržuje gledališkega ravnatelja, ki izključno vodi vse predstave, katerih prireditelj pa ostane Dramatično društvo. Plača ravnatelju se določi na letnih 7.200 K. V odbor dramatičnega društva vstopita dva delegata mestne občine, katera imata pravico ugovora, ako bi odbor hotel prekoračiti proračun v škodo društvu in gledališču. Ravnatelja izbere občinski svet po nasvetu Dramatičnega društva iz terne. Ravnatelj poroča odboru, ki je le svetovalna korporacija. Ravnatelj mora biti Slovenec. Prednost imajo pisa-

telji, ki praktično poznajo gledališče in gledališko tehniko. — S tem torej preide slovensko gledališče iz rok Dramatičnega društva v roke ljubljanske mestne občine. Dramatično društvo s svojim „svetom“ bo le peto kolo pri celi stvari, ravnatelj pa bo najbrž najudanejši sluga ljubljanskega župana. Ker se je naložilo Dramatičnemu društvu, da takoj razpiše natečaj za ravnatelja, z rokom 14 dni, bomo v kratkem videli, komu bo izročeno vodstvo slovenskega gledališča v Ljubljani, in vedeli, česa nam je pričakovati v prihodnosti s slovenskega odra.

Kranjska se pokloni cesarju. Dne 12. junija t. l. se vrši na Dunaju veliko slavlje šestdesetletnice cesarjeve vlade. Ob tej priliki se priredi velik sprevod, v katerem bodo zastopane vse avstrijske kronovine. Da se primerno udeleži tudi Kranjska, je sklical deželni glavar dvorni svetnik Šuklje na sredo popoldne shod v veliki dvorani hotela „Union“, na katerem naj bi se določilo, kako naj bi bila Kranjska zastopana v tem sprevodu. Shoda se je udeležilo precejšnje število zastopnikov vseh slojev kranjskega prebivalstva. Deželni glavar je v daljšem govoru utemeljil potrebo udeležbe zavračajoč razne ugovore, nakar je potem slikar Jakopič, ki je bil v dogovoru z osrednjim odborom na Dunaju, podal načrt kranjskega odseka v slavnostnem sprevodu. Na čelu temu oddelku je jezdec v narodni noši. Za njim slede grbonosci vseh kranjskih mest. Nato pride večji oddelk v narodnih nošah vseh delov dežele in sicer v obliki romarskega spreveda, pojoč narodne pesmi. Temu sledi uprizoritev belokranjskega običaja „Zeleni Jur“, nato belokranjska in gorenjska svatba z balo, pogačo itd., končno pa lovski in ribiški sprevod. Vsa kranjska skupina bi štela do 800 oseb. Udeležnikom v narodni noši je vožnja na Dunaj in stanovanje na Dunaju zagotovljeno brezplačno. Izvolil se je nato pripravljalni odbor, obstoječ iz 40 članov. Izvolilo se je 30 Slovencev in 10 Nemcev. Ko se je odbor konstituiral, je bil izvoljen predsednikom deželni glavar Šuklje, prvim podpredsednikom baron Liechtenberg, drugim pa ravnatelj Šubic. Stvar odbora bo poskrbeti zato, da se odobreni načrti pravočasno izvedejo.

Ljubljanski občinski svet se je izrekel po poročilu župana Ivana Hribarja proti udeležbi ljubljanskega mesta pri slavnostnem sprevodu na Dunaju. Predlog je bil z odobravanjem sprejet. A glejte velikega čudesa: v odbor za pripravo kranjskega oddelka v slavnostnem sprevodu na Dunaju sta izvoljena celo dva občinska svetnika ljubljanska, gg. Ubald pl. Trnkoczi in pa ravnatelj Šubic, in ta celo podpredsednikom. V občinskem svetu sta glasovala proti udeležbi, tu pa sta se dala celo voliti v odbor. Res, nepojmljiva so pota, po katerih se hodita sprehajati um in pamet slavne gospode na magistratu.

Mestna hranilnica ljubljanska. Meseca aprila 1908 je vložilo v Mestno hranilnico ljubljansko 1007 strank 562.294 K 02 v, 1084 strank pa dvignilo 544.013 K 52 v, Stanje vlog: 24.970.544 K 31 v.

Mestna hranilnica v Kamniku. V mesecu aprilu 1908 je 176 strank vložilo 105.397 K 64 v, 162 strank dvignilo 99.791 K 12 v, 2 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 11.200 kron, stanje hranilnih vlog 1.693.756 K 24 v, stanje hipoteknih posojil 1.278.123 K 53 v, denarni promet 308.355 K 94 v.

Iz Postojne. Dobo dela lahko imenujemo prejšnje in to leto za Postojno. Prejšnje leto so se stavile hiše, to leto se pa delajo kanali. Kako nujno potrebno je bilo to delo, vidi se šele sedaj. Kanalizacija je bila deloma nepopolna, deloma so bili pa še ti kanali

zamašeni. Sedaj so se večji kanali že odprli in vložile so se cementne cevi, tako da lahko mirno čakamo poletja, ker smemo upati, da nas legar ne bo več obiskal. Najbolj zanemarljen je bil pri nas takozvani „Majland“, to je gorenji in najbrže najstarejši del Postojne. Novi gospod vodja okraj glavarstva si je posebno ta del trga vzela na piko, ter ga hoče osnažiti. Gospod si bo s tem pridobil gotovo velikih zaslug, in to mi le želimo, naj bi se mu to delo popolnoma posrečilo. Toda, vpoštevati moramo, da so nekateri posestniki revni in zato ne bodo mogli takoj vsega narediti. Ali bi ne bilo veliko človekoljubno delo tudi to, da bi se jim izposlovala kaka podpora? Čujemo tudi, da se bo povečala okrajna bolnica in da se namerava prizidati nova hiša blizu k stari. Ne vemo sicer, čegava je ta ideja, toda ker vidimo Arkota sicer malokedaj, toda vendar tam okrog hoditi, skoraj smemo sklepati, da je on to potuhtal. Reči moramo, da je ta misel ponesrečena. Že zoper to bolnico se je zabavljalo, ker je preveč v tleh, ker nima nobenega dohoda in ker je premajhna, sedaj pa v to nižavo novo hišo, ki bo imela ravnotako slab dohod. Ali bi ne bilo mnogo bolj umestno na nasprotni strani sezidati bolnico, tako da bi bilo le eno poslopje; ta hiša, ki stoji, naj bi bila za postrežnice? Tako bolnico bi dežela rajši sprejela v svojo oskrb, kakor pa taki dve hišici, ki bota pa kmalu prenapolnjeni, ako postane bolnica deželna. Toda dvomimo, da bi Arko odstopil od svoje ideje. Čudimo se le, da drugi možje vse potrjuje, kaj Arkotova modra glava izkuha. Skrbeti se je jelo tudi za cesto k jami. Bila je res skrajno zanemarljena. Čujemo, da se imamo tudi zato zahvaliti vodji okraj glavarstva. Naredil se je tudi nov napis in najprej bereš v slovenskem jeziku: „Pot k jami“. Prav tako! Iz srca smo se pa smejali, ko smo brali „Notranjčev“ modrost, da zaradi slovenskega napisa pride mnogo več ljudi v jamo. To je pa gotovo „auslander“ pogriuntal!

Metlika. Dne 4. maja popoldne, umrla je nagloma za srčno kapjo žena tukajšnjega mestnega župana g. Franc Jutraša, gospa Jožefa Jutraša. Pokojnica bila je 69 let stara in so jo zadnja leta zmajraje noge bolele. Pogreb se je vršil ob veliki udeležbi občinstva v sredo, dne 6. t. m., ob 5. popoldne na pokopališču sv. Roka. Naj počiva v miru!

Iz Novega mesta. Tudi pri nas v dolenski metropoli pridno čitamo „Slov. Meščana“. Zlasti veseli obrtnike, ker prinaša ravno „Slov. Meščan“ več poljudnega beriva za obrtnike. Prav bi bilo, ako bi se vsak obrtnik, zlasti pa rokodelci naročili na „Slov. Meščana“, ter ne samo pridno čitali, marveč tudi pridno dopisovali. Saj imamo ravno obrtniki toliko težav in se nam od raznih strani godijo razne krivice. Vsi sloji so bolj organizirani in veliko bolje razumejo svoje koristi zagovarjali nego obrtniki. V zadnji številki „Slov. Meščana“ smo čitali nekaj o obrtnih nadzornikih, o katerih se je v drž. zboru trdilo, da obrtni nadzorniki več koristijo podjetnikom nego delavcem. O tem bi obrtniki govorili in povedali lahko marsikaj, kakim šikanom so izpostavljeni razni obrtniki, ki imajo svoje delavnice. Saj vsak obrtnik skuša kolikor mogoče opremiti svojo delavnico in urediti, kakor se spodobi, ali večkrat je težava, posebno v starih delavnicah. Pa tudi, ako se zidajo nove delavnice, končno še niso zmirom vseč obrtnemu nadzorniku. Pa še nekaj. Ljubljanski krojač — moj prijatelj — mi je pripovedoval, da je pri predzadnjem krojaškem štrajku v Ljubljani posredoval med mojstri in pomočniki obrtni nadzornik,

držijo. Hotel sem zavpiti, toda jezik je tičal v ustih kot prilepljen.

Končno pa se mi je vendar približalo vsaj začasno odrešenje: bogve kdo me je videl ubogo revo ležati v krvi in bogve kdo je poklical rešilni voz na pomoč! Kmalu je prišel tudi policijski stražnik, da se informira o postanku nesreče.

Tedaj pa sem se pokazal na stopnicah gospod Trebuhovičevič; zabuhlo lice, oči s krvjo zalite.

Žganje mi je ponujal fant, pa pil ga za reklamo kot na svatbi... Kaj morem zato, če pijanec ne hodi pravilno po stopnicah? Lagal je slepar, a z bolno roko ga nisem mogel zgrabiti za ušesa... In prosim vas, kam bi prišli, če bi ne verjel moji postavi tako zaslužnemu možu kot je gospod Trebuhovičevič.

Nato so me odpeljali v bolnico, kjer sem moral ostati par mesecev. Le s težavo se je roka zopet poravnala in rane se niso zacelile lahko... Boleli so me samo še možgani in čudom se čudim, da nisem znorela.

In že so vstajali v mojem srcu novi upi in na klepi. Sicer sem zamudil dosti vstati sem hotel zjutraj, ko je bil lep dan, a nesreča je hotela, da sem se zbudil šele zvečer, v somraku... Toda vseeno bi lahko živel kot agent in ne v slabih razmerah... Ampak nesreča ne počiva nikoli, in če še ne spi, tedaj ima odprte oči kot zajec.

Kajti med boleznijo me je obiskal moj šef in z razkačenim obrazom je zagrmel nad menoj.

„Lepe reči... in človek bi mislil, da raste vijolica le pod grmom... Dolgo časa ste vlekli voz med splošnim odobravanjem, a nazadnje ste ga zapeljali na pot neumnosti, dasi ni pustni torek: razžalili ste enega mojih najboljših odjemalcev — gospoda Trebuhovičeviča — na zelo podel način, dalje ste se parkrat opijanili in nadlegovali poštna dekleta na zelo neslane načine... in potem... potem ste čitali Gorkija in splohi vse svetovne revolucionarce. In zato sem prišel, da vam povem: kdor ima v peči bombo, ta ne spi nikoli mirno, dokler je pač ne bo vzel iz peči in vrgel kam daleč... Ali ste razumeli: z današnjim dnem niste več v moji službi!“

„Obrnil se je in pljunil na desno in levo... In tedaj sem uvidel, da me je maščevalni jezik Trebuhovičevič povsod očrnil, sprabil ob dobro ime in službo in nazadnje še na beraško palico...“

Sprva sem hotel tožiti Trebuhovičeviča. Toda kaj bi opravičal palček proti levu... Ali bodo prijatelji leva verjeli palčku, ki je na slabem glasu?

Stisnil sem v onemogli jezi ustnice skupaj in se udal v svojo usodo.

Kmalu sem popolnoma ozdravel in tedaj bi moral odpreti donarnico, kajti bolnica ne zdravi zastonj... Toda denarnica je bila prazna, kredita

nisem imel nič... službe, tudi nisem mogel dobiti in zato sem ostal v bolnici kot strežaj... kar sem še sedaj.

Dolg sem že ves poravnal in godi se mi, kot zaslužim; ali dobro ali slabo?

Umolknil je Simplicij in hlastno posegel po vinu...

„Vino me še veže na svet, sicer bi že zdavnaj skočil v vodo... Kajti težko te to zadene: skoraj si na visoki gori in že se veseliš na kršen razgled: a ob kakem majhnem kamenčku ti omahne noga in zakotališ se v globočino...“

Hotel sem ga potolažiti in razvedriti; a mirko je gledal v čašo.

Tedaj pa so prišle ciganke v gostilno.

Predržen obraz, lepe, čudapolne oči... Zaigrale so razkošno cigansko pesem, da je prelestno valoval zvok po mali pivnici in odmeval čudovito.

Predramil se je Simplicij in vsa žalost je izginila z njegovega obraza. Nato je stopil k najpredrnejši ciganki, jo poljubil na temno rdeče ustnice in zaplesal čardaš...

Pa tudi vsem drugim se je nasečila v srce lahna razposajenost... Dvignili smo visoko čaše, v katerih se je zaiskrilo vino v zlato rdečem sijaju in napili lepemu življenju...

po potrebah zvišala. Društvo je osnovano na združni podlagi. Dosedaj so se morali v prvi vrsti jugoslovanski, pa tudi ostali slovenski trgovci naše države obračati na tuje špedicijsko-komisijonalne tvrdke in silno potrebno je bilo, da se slovansko trgovstvo, ki je v kupčijskih zvezah s Trstom in preko Trsta, osvobodi tujega posredovanja. Z ustanovitvijo društva „Balkan“ se je odpomoglo tej nujni potrebi. Društvo začne delovati okrog 1. julija t. l. Gotovo se bodo naši trgovci odslej obračali le na to domače podjetje, ne pa več na razne druge tuje tvrdke ter stem dokumentirali, da je ravno tako veljavno geslo „svoji k svojim“ za trgovca kakor pa za odjemalca.

Obrtno sodišče v Trstu. V Trstu se je ustanovilo obrtno sodišče, katero bi moralo začeti poslovati že s 1. junijem t. l. Sodišče ima naslov: „C. kr. obrtno sodišče, Trst“ in bo prizivno sodišče z vsemi onimi nalogami, katere so po zakonu z dne 27. novembra 1896. o obrtnih sodiščih poverjene sodiščem prve instance. Pristojne temu sodišču bodo vse trgovske zadeve, po zakonu priznane kot take, v Trstu in tržaškem ozemlju. Obrtno sodišče v Trstu bo imelo 64 članov in 36 namestnikov. Članov prizivnega sodišča bo 12. Članov in namestnikov volijo polovico delodajalci, polovico pa uslužbenci in delavci, razdeljeni v več volilnih razredov. Ubožnejšim članom se bodo za časa njihovega službovanja povrnilo stroški in sicer s 4 K za pol dneva in 6 K za cel dan. Sodišču bo predsedoval sodni svetnik v VII. plačilnem razredu.

Tedenski pregled.

Telovadni odseki S. K. S. Z. so v nedeljo nastopili v Ljubljani k svoji II. javni telovadbi. Zbralo se je nad 200 telovadcev, med njimi nad 80 v kroju. Javna telovadba v veliki dvorani hotela „Union“ je pokazala vse pohvale vreden napredek. Zvečer pri komerzu se je ob petju, sviranju vojaške godbe in raznih govorih razvila živahna zabava. Vsi telovadni odseki štejejo sedaj nad 600 telovadcev.

„Glasbena Matica“ je s svojim koncertom, ki se je vršil prošlo soboto v Zagrebu, dosegla velikanski uspeh. Hrvatje so Slovence navdušeno pozdravljali. Ob odhodu Slovencev je bilo navzočih do 10.000 ljudi.

Visokošolski štrajk v Zagrebu. Vsled nasilnega umirovljenja dveh vseučilišnih profesorjev je zagreško visokošolsko dijaštvo juridične in filozofske fakultete zapustilo zagreško univerzo ter se odpeljalo nadaljevat svoje študije na Dunaj in v Prago.

Velike demonstracije so se vršile v Zagrebu vsled tega, ker je vlada zabranila protestni shod proti vladnim nasilstvom.

Nemški vladarji na Dunaju. V torek in sredo so prispeli na Dunaj razni nemški vladarji, da z nemskim cesarjem in cesarico skupaj častitajo našemu cesarju na šestdesetletnici. V noči od srede na četrtek se je nemška cesarska dvojica peljala iz Pulja, kamor je dospela z otoka Krfa, preko Ljubljane na Dunaj. Slavnostni sprejem se je vršil v četrtek opoldne. Zvečer sta se nemški cesar in cesarica že odpeljala z Dunaja.

Dr. Herold †. V ponedeljek je umrl odlični češki politik dr. Herold, pristaša mladočeške stranke, star 58 let. Deželni poslanec je bil 25. državni pa 21 let.

Novi nemški minister rojak. Za naslednika umrlega ministra Peschke je imenovan bivši nemški minister rojak Prade.

Na živinozdravniški visoki šoli na Dunaju, ki je pod vojaško upravo, so se vršili veliki di-

jaški izgređi. Dijaki zahtevajo, da šola preide v civilno upravo. Naučni minister je obljubil ugodno rešitev.

V proračunskem odseku je posl. dr. Žitnik zahteval poddržavljenje ceste iz Logatca v Idrijo in sistematično pogozdovanje Krasa.

Cesarski manevri se vrše letos na Ogrskem in se jih udeležijo budimpeštanski, zagrebški in požunski vojni zbor.

Polonyi-Lengyel. Madžarski poslanec Lengyel, katerega je tožil bivši justični minister Polonyi radi obrekovanja in žaljenja časti, je bil obsojen v trimesečno ječo in 1000 K globe.

Knez Eulenburg, znani prijatelj nemškega cesarja, ni samo obtožen spolnega obteževanja z moškimi temuč tudi krive prisega.

Francoske izgube v Maroku so vsak dan večje. Čete sultana Mulej Hafida so porazile več francoskih oddelkov.

Ob afgansko-indijski meji so se vneli boji med Afganistanci in angleškimi mejnimi posadkami, iz katerih se je razvila prava vojna.

Dopisi.

Iz Kranja. (Kaj je z vodovodom?) O vodovodu za Kranj in okolico se je v zadnjih letih že mnogo govorilo in pisalo in znano je tudi, da je dotična postava sklenjena od dež. zbora, dobila že sankcijo. Predno se pa podjetje izvrši, smatramo za svojo dolžnost, spregovoriti resno o nekaterih neovrgljivih stvareh, ki jih naj odločilni faktorji natančno proučijo.

Proti nameravanemu vodovodu imamo dve je pomislekov: prvič, da bo veliko preveč stal glede na njegovo korist za današnje razmere, drugič, da ne bo imel dosti vode, da bi redno preskrboval vse v načrt sprejete kraje. V dokaz sledeče:

Iz tega vodovoda se imajo preskrbovati z vodo mesto Kranj ter vasi: Šenčur, Srednja vas, Luže, Tupaliče, Hotemaže, Visoko, Milje, Britof, Gorenje, Primskovo, Klanec, Huje, Rupa, Voklo in Voglje. Ti kraji imajo že danes krog 7000 prebivalcev, 3000 goveje živine in krog 1000 prašičev. Ako računamo množino vode, ki jo rabi na dan ena oseba, po malem vzeto 120 litrov, za vsako govedo zlasti v poletnem času 40 litrov in za prašiča po 30 litrov, zneso to za ljudi 840.000 litrov, za govejo živino 120.000 litrov in za prašiče 30.000 litrov na dan. Skupaj se bo rabilo torej na dan najmanj okroglo en milijon litrov.

Da so te številke jako nizke, naj služi v dokaz, da so porabili v Ljubljani 1. 1906 vsak dan za osebo 145 litrov, v Zagrebu pa po 200 litrov. Tudi za živino se je bo gotovo rabilo več, kar ve vsak kdor se peča z živinorejo, tako da moramo dodati gorenji svoti vsaj 100—200.000 litrov.

Koliko vode pa ima studenec Čemšenik? Na nekem shodu se je trdilo, da je stalne vode po 16 litrov na sekundo. Kolikor nam je znano, se je merila voda majnika in junija, ko je je največ. Treba pa jo je meriti takrat, ko je je najmanj in se je največ rabi, to je konec avgusta in začetkom septembra (še manjše je stanje januarja in februarja). Nasproti temu imamo podatke o večletnem natančnem merjenju, ki se je izvršilo pred pričami in tudi pred takimi, da jih noben nasprotnik ne bo ovrgel. Po tem merjenju je imel studenec Čemšenik

sredi septembra 1900 na sek. 8¹/₂ l,
na dan približno 735.000 l;
konec avgusta 1902 na sek. 9³/₄ l,
na dan približno 843.000 l;

sredi septembra 1903 na sek. 9 l,
na dan približno 778.000 l;
začetkom septembra 1906 na sek. 11 l,
na dan približno 950.000 l;
konec avgusta 1908 na sek. 10¹/₂ l,
na dan približno 907.000 l.

Studenec Čemšenik torej ne zadostuje zahtevam, ki jih stavimo na vodovod.

Znano je pa dalje, da se studenec, če je zajet, posuši za eno šestinko, dostikrat tudi za petinko. Ravno v suši se pa poraba vode najbolj pomnoži. Zato računajo, da mora biti pri vodovodih eno tretjino vode več kakor znaša poraba. Tako so računali v Radovljici. Gotovo je tudi, da se bo prebivalstvo pomnožilo kakor tudi število živine, ker se ustanavljajo vedno nove mlekarne, ki bodo tudi rabile velike množine vode. Taka velika naprava, kakor je nameravani vodovod, se ne dela samo za trenutje, ampak mora biti trezno preračunjena za desetletja naprej.

Deželni odbor sam dobro ve, kolikokrat se zlasti pri velikih vodovodih ne strinja množina porabljene vode s proračunom. Na Vrhniki so n. pr. rekli, da bo dosti vode poleg Vrhnike tudi za Staro Vrhniko in Verd, sedaj je pa primanjkuje za samo Vrhniko. K sreči je vas Stara Vrhnika zgradila svoj vodovod. Na podlagi računa so napravili tam tudi prevelike cevi, tako da je sedaj premalo pritiska.

Predstavljajmo si končno, kakšen bo položaj, če zmanjka vode. Kranj bo skoraj zadnji, in prepričani smo, da bodo neizogibni.

In vendar Kranj za to vsoto lahko zahteva zanesljivo-dober vodovod. Znano je, da prispeva naše mesto 127.000 K, plačalo bo tudi okroglo 23.000 obresti od državnega prispevka, ki ga izplača vlada v 3 letnih obrokih in od zvišanja proračuna bo prišlo na Kranj gotovo tudi precej. Ako računimo po malem, pride na Kranj gotovih 200.000 kron.

Ni naš namen, delati opozicijo za vsako ceno, ampak samo obvarovati Kranj pred katastrofo, ki pride, če zmanjka vode. Naj uvažuje naše pomisleke deželni odbor! Če pa tega ne uvidi, pa se naj vsaj zagotovi, da zgradi v slučaju, da bo premalo vode, še drug vodovod, na državne in deželne stroške prizadetih občin in zlasti mesta Kranja, katerega korist nam je prvo.

Idrija. Naš dopis v 2. številki Slov. Meščana je bil liberalni gospodi vse nego všeč. Prizadete so se čutile osebe z visoko naobrazbo, in odgovoril je najzagrizenejši izmed njih, seveda ne v smislu našega dopisa, ampak zagnal se je v temelj človeške družbe — v bogaboječnost.

Bralcem „Sl. Naroda“ z dne 2. majnika so morali kar lasje vstajati, ko so brali take zgodovinske duhovitosti tega pravnika. Naj torej pomaga tej učeni senci preprost meščan.

Vsa zmes, ki jo je ta senca naklobasarila, se vrti okolu modernega človeka, kateri po mnenju te sence ne potrebuje nobenih kapljic v podobi — „bogaboječnosti“, in kateri je takorekoč ta tok že ustavil.

Vi liberalci s socijalnimi demokrati vred, vi lahko ustavite vaše žepne, stenske in makari magistratne ure, a ure, katere kazalec je „bogaboječnost“ in katera gre že več nego 19sto let, ne bodele ustavili. Ustavljali so jo pred vami že drugi svetovni velikani, vi ste proti njim pravi pritlikovci, a ustaviti je niso mogli; komaj jo je ustanovnik ustanovil, jo je že Nero, ki ni bil morda kak notar, ali navaden učitelj, ampak mogočen rimski cesar, vladar skoro celega sveta, z grozovito silo ustavljal, a ura je šla naprej. Tudi Neronovi nasledniki Domicijan, Trajan, Hadrijan, Mark Aurel in vsi drugi,

Kozak, iz čela mu gre kri in vsa okolica je še rdeče pobarvana. In glej, nad mrtvecem se pa sklanja žalosten vranec. Videti je, kakor bi se mu solzilo pametno oko, ker mu je bil gospodar ustreljen od divjih Tatarjev, ki se podijo v daljavi... Vidite te črne pike? No, kaj pa je tu za razumeti?“

Gospod Trebuhovičevič se je od jeze glasno useknil in me pogledal zelo nemilostljivo.

„Vi ste še zelo mladi in vsak mladenič je pol čudaka — zato vam je hitro vsaka reč všeč; a meni ne! Tiste moderne reči mi sploh ne ugajajo: že ime modern je tako, kot bi klel... in prosim vas, da pustite meni starcu vsaj prosto sodbo.“

To je bila voda na moj mlin. „Kdo je starec? Kje je grba, kje sivi lasje? Vi ste sicer fin človek v vsakem oziru... le kot kritik napram sebi ste prestrogi... Prečudno je to: imate tako fletno, mlado hčerko in jokate nad svojo starostjo! Nečuvno! Ah, ko bi imel jaz tako hčerko ali pa celo ženo..., ki je krasna kot rosa na liliji, ko jo poljubi solnce z ognjeno-strastnim poljubom... ah, kot solnce samo: zlato-rdeča obla...“

Zavzdihnil sem globoko in glas se mi je tresel vsled poetičnih občutkov. Gospod Trebuhovičevič pa si je na vrhuncu svoje ginjenosti obrisal solze, ki so mu lezle liki debeli fižoli po licu.

„Ah, solnce, pravite moji hčerki, torej pade nekaj te lepe, resnične primere tudi na mene, na njenega presrečnega očeta“. Hvaležno me je pogledal in takrat sem si mislil: kruh se takrat lahko speče, kadar je peč gorka...“

„Da, Amanda je kakor solnce in prosim vas, poslušajte me še dalje! Sicer sem dobro situiran: plačo imam briljantno in ugled, ki ga uživam po vsej širni slovenski domovini, ni nezaten.“

Ampak kdo pride na strmo goro brez vodnika... Moje življenje, razburkano kot morje ob viharju potrebuje boginje-vodnice, ki bi ga mirila in čuvala...“

Tako sem govoril in ob taki hvali se je odelo lice gospoda rodoljuba s temno-rdečo glorio in njegov nos se je zasmeljal v vseh veselih, modernih barvah...“

„Ah, oh, uh... Amanda... Kaj je dan brez solnce? Kakor poet brez razkuštranih las... Kaj je noč brez lune? Ki varuje s sladkim, srebrnim nasmehom polnočno ravan? In kaj bom jaz brez Amande, ki bi obsevala temne, polnočne ure mojega življenja s krasnim, okroglim smehljajem kakor luna, srebrna kraljica zlatih zvezd...?“

Tedaj pa je prekinil strašen krik delovanje moje poetične strune...“

„Dovolj... dovolj... ali ste vi satan, ali ste pa samo obsedeni... ker motite mir pravičnikov... Oj, oj, oj... vi pravite, da je moja hči podobna luni... oh, luni... temu zabuhlemu, grdemu obrazu...“

In to se drznete o moji hčerki govoriti, ki je podobna meni kot stotak stotaku. (Pogledal sem rodoljubove poteze: ostudno mastne in neizrazite, in v duhu sem jih primerjal s finimi mramornatimi liki Amande... Skoro bi se zasmeljal...)

Fuj!... Trikratni fuj!

Toda tega razžaljenja ne vtaknem v žep kakor polno denarnico...“

Hitro in razburjeno je pozvonil in lice se mu je spátilo v zlobnih potezah. Začel sem se opravičevati, toda izmed viharnega rjojenja magnata se je čulo moje govorjenje kot klic izpod zemlje... Pritajeno sem besedičil kot pri božjem grobu...“

V tem trenutku pa so prihтели v sobo štirje močni lakaji: zverinski obrazi, zverinski značaj... Prijeli so me kot kakega nadutega žganjarja in me vrgli med glasnimi, zaničujočimi očitanji z brutalno silo in močjo po stopnicah...“

Spodaj v veži sem obležal v nezavesti. Ko sem se zdrnil, me je že skelelo po celem životu in mislil sem, da me kdo ščipa z razbeljenimi kleščami po stegnih... Poskusil sem vstati, a zlomljene noge ne

in ta se je naravnost potegoval za pomočnike, oziroma je to priporočal, kar je predlagal iz Gradca odposlanec socialno-demokratske stranke. Ako bi stikali, dobili bi še marsikateri slučaj, kateri dokazujejo, da sedanjo obrtno nadzorstvo ne služi podjetnikom, še manj pa mojstrom. Zatorej je pa popolnoma prav, da je pričel izhajati „Slov. Meščan.“ in upajmo da bode ravno priobčeval krivice, ki se gode obrtnikom, bodisi od obrtnih nadzornikov ali od katerekoli strani. Še nekaj, g. urednik! Pri nas v Novem mestu se veliko ugiba, kdo je ustanovil „Slovenskega Meščana“ in kdo je v konzorciju. Pretečeno nedeljo prinesel je neki Novomeščan novico, da je ustanovilo „Slov. Meščana“ neko omizje v neki ljubljanski gostilni. Seveda smo se tej novici smejali in si mislili, da mož, ki si je to izmislil, nima prav v redu svojih možganov. Gotovo je imel malo preveč alkohola. — Za danes sklepam, prihodnjič pa kaj več o obrtnem gibanju v Novem mestu in okolici. — Pripomba uredništva. Gospoda dopisnika zahvaljujemo za njegovo novico, da je naš list ustanovilo neko ljubljansko gostilniško omizje. Ta „novica“ nam ni več nova, trosijo jo tudi po Ljubljani gotove osebe nekoliko iz zlobnosti nekaj pa tudi iz zavisti in sovraštva do gotovih oseb. Mi se pač malo brigamo zato in bomo neglede na take neumnosti vsili svojo dolžnost v prid našemu meščanstvu.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu aprilu 1908 je 274 strank vložilo 158.121 K 45 v, 237 strank vzdignilo 121.924 K 91 v, torej več vložilo 36.196 K 54 v, 9 strankam se je izplačalo hipoteknih posojil 13.800 K — v, 305 menic se je ekskomptovalo za 113.570 K — v, stanje vlog 3.329.583 K 20 v, denarni promet 734.284 K 53 v. Vseh strank je bilo 1175.

Idrija. Tudi pri nas postajajo razmere kakor v kakem ruskem mestu. Medtem ko še pred leti ni bilo nič čuti o kakih revolucijah, se sedaj nahaja celo med mladino dokaj takega orožja. Ni še dolgo tega, kar je neki 17letni delavec pri rudarskem delu obstrelil tovariša, letos na velikonočno nedeljo pa si je zopet mlad rudar z revolverjem končal življenje. Odkod in zakaj to? Odgovor ni težak. Z liberalno in mokraško vedo so se vtihotapili v naše prejkotako mirno mesto ti vznemirjajoči gostje. Ne vem, kaj imajo pri tako hvalisani naprednosti našega mesta revolverji opraviti! Mesto da bi županstvo strogo poseglo vmes, se pa zdi, kakor da bi mu bilo vse eno. Vprašam: kaj potrebuje mlad človek, naj si že bode ta ali oni, tako orožje? Pač žalosten pojav za družino, ako se daje zdravemu vzgojevalnemu razumu slovo ter z revolverji opremljeni moderni svobodomiselnosti vrata odpre. Naj bi višje oblasti posvečale tej točki malo več pozornosti!

Iz Idrije. Pri našem mestnem gospodarstvu kaj radi zidajo. Nekateri kritiki iščejo razne vzroke temu postopanju, a mi nočemo biti hudobni, ter takoj slabe ali koristolovne namene podtikati. Pač pa moramo povdarjati, da se tako lahkomišno postopa, kakor ne morda kje drugod. V mestnem svetu je le mala opozicija, na katere se kaj ne ozirajo, zraven tega še nasprotnike potem v časnikih opsujejo, da bi stem somišljenikom še večjo korajžjo navdihnili. Zidala se je hiša in napravilo igrišče. Zadnje je opuščeno, hiša pa razpada, niti enega okna več nima in stotaki so brez vse koristi šli iz mestne blagajne. Svarili so takrat pred tako lahkomišelnim postopanjem naši, a dobili so odgovor, da so nazadnjaki, ki ne pomnijo, da se mora naše mesto moderno razvijati. Vsa modernost niti šest let ni služila svojemu namenu. Zidali so zasilno realko. Da se je pouk za 2 razreda vršil le edno leto, so plačali za novo stavbo nad 17.000 kron. Potem so stavbo priredili za „Čitalnico“ ter se ponašali, kako krasne društvene prostore vživa liberalna inteligenca. A slave je kmalu konec. Niti 6 let ne stoji nova stavba in že so pri zadnji obč. seji župan Šepetavec, notar Pegan in voditelj naših socialnih demokratov Kristan enoglasno konstatirali, da je pod sprhnil, da je zid neraben in da je streha popolnoma nerabna. Popravljalo se je večkrat, zato porabile večje svote in vključ temu nova hiša v 6 letih nerabna. Kaj ne, to je gospodarstvo! Vsak ki zida novo poslopje, ima namen, da bi vsaj stalo do sto let, pri nas je pa v 6 letih vse kaput. In zopet so sklenili zidati na istem prostoru stavbo, ki naj bi stala do 40.000 K in tako so hiteli z zidanjem, da niti postavnega obroka 14 dni za morebitni rekurz niso čakali. Ni čuda, da je deželni odbor poslal nadsvetnika Zamido in stavbenega svetnika v Idrijo, naj preiščeta na licu mesta, kako se dela z občinskim premoženjem; kaj bode deželni odbor ukrenil se ve, pa ne vemo še. Le to je gotovo, da so davkoplačevalci silno nejevoljni nad takim postopanjem. Notar lahko prigovarja: zidajmo narodni dom, ker njega ne bo zadelo, on tako pravi, da zapusti pri prvi priliki Idrijo, in Kristan tudi lahko ogreva svoje pristaše, ker tudi on pravi, da gre stran, a drugi pa, ki bodo v Idriji še ostali, bodo plačevali visoke doklade in to za naprave, katerih oni ne bodo uživali, temveč le mala peščica privilegiranih. Tako je liberalno, socialnodemokratsko gospodarstvo. Ko bi S. L. S. tako postopala, bi bili že davnaj preiskave vpeljali in krivce odstranili pa vpili po svojih listih, kako se zapravlja občinsko imetje.

Slovenski in slovanski svet.

Zopet napad na slovensko posest. Zadnja sodna imenovanja na Štajerskem so prinesla trem slovenskim sodnim okrajem nemške sodnike, seveda ker so tako zahtevali Nemci. Pa to še ni bilo dovolj. V Smarju pri Jelšah je kot sodnik nameščen kranjski deželan g. Mladič, ki se želi vrniti na Kranjsko. Seveda so Nemci veseli te želje in nadsodišče v Gradcu ji bo gotovo ustreglo. Na Mladičevo mesto, bi človek mislil, da pride Slovenec, ker je šmarski sodni okraj popolnoma slovenski, ali to se baje ne bo zgodilo, kajti graško nadsodišče ima za to mesto že pripravljenega Nemca dr. Watzulika. V petih mesecih bo to že četrti Nemec, ki bo imenovan za sodnika v popolnoma slovenskem okraju. Ali so res slovenski poslanci brez vsake moči proti takemu preziranjju slovenskega jezika in slovenskega prebivalstva?!

Iz celjskega občinskega sveta. V četrtkovem „Grazer Tagblattu“ čitamo sledeče zanimivo poročilo o neki sejni točki celjskega občinskega sveta, ki se glasi takole: „Prošnja celjskega „Turnvereina“, da se omogoči razsvetljava poletnega telovadišča s plinovimi žarnicami, se zavrne, nasprotno izjavlja mestna občina, da hoče prevzeti razsvetljava na svoje stroške“. Kdor je toliko „kunšten“, da to razume, mora pač biti ali celjski občinski svetnik ali pa poročevalec „Grazer Tagblattu“. Morda bi to razumel tudi kak ljubljanski občinski svetnik, drugim navadnim ljudem, je kaj takega neumljivo.

Raznoterosti.

Zopet škandal v cerkvi. Pred kratkim se je šele dogodil v neki dunajski cerkvi škandal, da je neki socialni demokrat glasno odgovarjal propovedniku, in prošlo nedeljo se je zgodil zopet dogodek na Dunaju, ki je zelo razburil občinstvo. Osemnajstletni delavec Josip Lentsch je prišel v hütteldorfsko kapelo ter se predstavil pazniku Wodički kot duhovnik iz Mariabrunna. Dal se je obleči v mašniško obleko in začel v kapeli pridigovati. Med poslušalci pa je bila slučajno neka šivilja, ki ga je izpoznala. Policija ga je aretirala, ali na stražnici je začel razbijati in razsajati, kakor da bi bil zblaznel, da so ga končno prepeljali na kliniko za umobolne. Vsekako je blaznost samo simuliral.

Mrtvec brez glave. V nedeljo se je dogodil v Grasse pri Nizi grozovit umor. Bančnega ravnatelja Raimbauda so našli v njegovem stanovanju umorjenega. Truplo je imelo odrezano glavo, noge so bile tudi odrezane in celo truplo je bilo razbodeno. V peči so našli kos ožganega mesa, ki je bil odrezan na desni nogi. Raimbaudova služkinja Marija Gilles je najprej izpovedala, da je zvečer, ko je šla pregledat stanovanje, predno je šla spat, našla svojega gospodarja umorjenega. Ker je bila sama v hiši, se je zbala, da ne bi nje osumili, da je umorila svojega gospodarja, zato je hotela odstraniti mrtvo truplo. S kuhinjskim nožem je truplo razrezala ter je hotela posamezne kose sežgati, kar se ji pa ni posrečilo. Očistila je nato tla in hotela truplo skriti v kovčegu. Vendar pa je izgubila pogum in zjutraj vse povedala neki sorodnici, ki je stvar javila policiji. Ko se je zasliševanje nadaljevalo, je dekle stvar popolnoma obrnila ter izpovedala, da ji je njen gospodar sam rekel, da se hoče zabosti in jo prosil, ker se ni dobro zadel z nožem, da ga ona popolnoma usmrti. To da je tudi storila in ga popolnoma usmrtila. Seveda tudi ta izpoved ne odgovarja resnici, kajti Raimbaud je bil zelo bogat mož, a v njegovem stanovanju so našli le malenkostno svotico denarja, iz česar se da sklepati, da se ga je tudi oropalo. Na mrtvečevih rokah so se našle praske, iz katerih se da sklepati, da se je umorjenec branil svojih napadalcev. Občinstvo bi bilo Gillesovo linčalo, da je ni redarstvo ubranilo.

Ženski vestnik.

Žensko vprašanje in katoliško prepričanje.

Ako zasledujemo zgodovino modernega ženskega gibanja, pridemo do dejstva, da se je isto v vseh kulturnih deželah pojavilo obenem z gibanjem za splošne človeške pravice. Ker pa je to gibanje povsod bilo več ali manj revolucionarno in v zvezi s protiversko propagando, je razumljivo, da so verski krogi tudi ženskemu gibanju stali nezaupno in neprijazno nasproti. To pa tem bolj, ker je prvi „Sturm und Drang“ ženskega gibanja rodil marsikaj nezdružega in nepremišljeno pretiranega. Toda čas je umiril visoke valove prvega še nerazsodnega navdušenja, pojmi so se razčistili in zbistrili in program splošnega ženskega gibanja je danes tak, da niti najmanj ne nasprotuje krščanskemu verskemu prepričanju. Tembolj je obžalovati, da se katoliško ženstvo po večini še vedno drži oddaljeno modernega ženskega gibanja. S tem le omogočuje prevladanje svobodomiselnosti v

tem gibanju, kakor se je te dni zopet žalostno pokazalo na ženskem kongresu v Rimu, kjer je bila po hudem boju sprejeta resolucija za svobodno šolo.

Danes o opravičenosti in nujnosti ženskega gibanja ni mogoče več dvomiti nikomur, ki opazuje duševni in gospodarski razvoj družbe, kakor nihče več ne dvomi o opravičenosti in nujnosti socialnega gibanja, ki ima z ženskim eden in isti vir. Kakor so torej prepričani katoličani sprejeli v svoj program socialno vprašanje ter z vsemi silami delajo na pravično njegovo rešitev, sodeluje pri tem roko v roki s socialnimi demokrati in drugimi svobodomiselnici, a obenem bore se proti protiverskim težnjam istih, — ravno tako je dolžnost katoličanov, da se zavzamejo za ženske pravice ter paralizirajo protiverske in drugače pretirane struje v tem boju.

Pri nas so katoliško-zavedni krogi pokazali v tem oziru že mnogo dobre volje in prosvitljenosti; vendar pa je želeli, da še natančneje prouče žensko gibanje ter se otresejo tudi v tem oziru vsake neopravičene tesnosrčnosti. Najbolje jim bo pri tem služilo znanstveno delo H. Lange in G. Bäumer: Handbuch der Frauenbewegung, ki je izšlo v petih zvezkih v knjigarni W. Moeser v Berlinu. Potem bodo uvideli, da resno moderno ženstvo ne sili preko mej naravnih zakonov in krščanske morale ter da pretiranke kakor Lavra Marholm in Ellen Key nimajo nič skupnega z ženskim gibanjem, marveč istemu načelno in dejansko nasprotujejo. Uvideli bodo dalje, da se socialno delo modernega ženstva popolnoma krije z onim krščanskimi političnimi strank in družb.

Kadar se med našimi katoliško-mislečimi krogi pojmi o modernem ženskem gibanju tako daleč zbitre, smemo upati, da bo S. L. S., ki je že dosedaj preobrazila vse naše javno življenje, zavzela se tudi dejanski za ženske pravice, katere je načelno večinoma že priznala. Potem bomo Slovenci v tem oziru lahko prednjačili pred drugimi katoliškimi narodi.

Na delo tedaj, katoliško-misleče Slovenke! Dokazale ste že mnogokrat versko, narodno in stanovsko zavednost za javno delo; vstanite sedaj kot zastopnice in voditeljice boja za pravice, ki gredo ženskam po božjih in naravnih zakonih. Mislite pred vsem, kako bi se organizirale.

Gospodavski napredek in ženske. Pod tem naslovom je prinesel „Domoljub“ v 18. številu t. l. lep uvodni članek, v katerem se poziva naše ženstvo k sodelovanju na gospodarskem polju, posebnost tudi v zadrugah. To je veselo znamenje časa in pozivamo naše ženstvo tudi mi, da pristopa h gospodarskim društvom ter dokaže svoje zmožnosti na tem polju. Naprej!

V policijski družbi imajo v Mnihovu eno policijsko strežnico, ki je našla široko polje za uspešno delo. Sedaj nameravajo ondi nastaviti tudi policijsko zdravnico.

Francoske delavke so se letos prvič udeležile volitev v delavsko razsodišče. Parlament jim je lani priznal to pravico. Udeležile so se volitev v izredno velikem številu.

Italijanski ženski kongres. Te dni zaključeni ženski kongres v Rimu je med drugim sprejel resolucijo, da se naj nedeljski počitek razširi na prodajalnice opojnih pijač in omeji število teh prodajalnic. Druga resolucija zahteva, naj bi se ženam dalo volilno pravico v politične in upravne zastope enako moški volilni pravici. Nadalje se je pozvalo kongresistke, da pristopijo mirovnim družbam. Več sklepov gre za tem, da se književnost in tisk očistita nemoralne primesi. Kongres se je obširno bavil z izseljevanjem ter zahteval strožjih zakonov zlasti glede izseljevanja otrok sploh in nedoletnih deklet. Tudi sklepi tičejo se varstva mater so važni; ustanovila naj bi se državna blagajna za podpiranje porodnic. Predlagalo se je tudi zavarovalnico za starostno prekrbo ženskih, ustanove in zavode za padla dekleta itd. Sploh bi bil vtis prvega kongresa Italijank docela zadovoljiv, da ni vsega pokvaril sklep o brezverskih šolah, ki so ga vtihotapile Framazonke. Proti temu sklepu pa so glasno protestirale italijanske katoličanke, zbrane na kongresu.

Vprašanja in odgovori.

Kaj naj čitam, da spopolnim svojo izobrazbo?

Ker vemo, da ste v domači literaturi a jour, priporočamo Vam čitanje velikih tujih pisateljev. Nemške originale in prevode dobite najceneje v Reclamovi biblioteki, ki jo ima v zalogi vsaka knjigarna. Posebno Vam pa — kakor tudi vsemu našemu zrelejšemu ženskemu izobraženstvu — toplo priporočamo čitanje dobrih zgodovinskih del, kakor tudi starih grških in latinskih pisateljev n. pr. Homer, Ksenofon, Plutarch, Cicero, Tacit, Seneca i. dr. Prevodi dobite istotako v Reklamovi biblioteki. Ali ste na „Čas“ naročeni?

Ivan Kregar

pasar in izdelovatelj cerkvenega orodja
in posode

se priporoča veleč. cerkvenim pred-
stojništvom in slavnemu občinstvu
v obilna naročila vseh v njegovo
stroko spadajočih del, katera iz-
vršuje najtočnejše in najsolidnejše.

Prezema tudi popravila.

Delavnica v lastni hiši
v Ljubljani, Elizabetna cesta.

Ravnočar došle krasne kravate, najnovejše bluze,
fina vrhnja in spodnja krila

priporoča po znano nizkih cenah trdka

A. Divod-Mozetič

v Ljubljani,
Stari trg št. 21.

Modna trgovina ter salon za
damske klobuke.

Filijalka v Kranju, Glavni trg.

Zadružna tiskarna v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Stari trg šte. 19

priporoča koverta s firmo, pisni papi, ter vsa v to stroko spadajoča dela.

Ustanovljena l. 1831.

C. kr. priv. občna zavarovalnica

Ustanovljena l. 1831.

ASSICURAZIONI GENERALI V TRSTU.



Jamstveni zaklad nad 323 milijonov kron.

Do sedaj izplačane škode nad 899 milijonov kron.

Družba zavaruje:

Na življenje in za doto v vseh mogočih sostavah. Tekom leta 1906 zavarovalo se
je pri tej družbi 16.847 oseb na življenje za kapital nad 140 milijonov kron.

Zoper požare, tatinski vlom, škode pri prevažanju, poškodbo
zvonov in zrcalnih oken.

Sprejema tudi zavarovanja:

Zoper telesne nezgode in točo.

Pri tej družbi je zavarovan na življenje Njega svetost papež Pij X. in prevzvišeni knezo-
škoj ljubljanski Anton Bonaventura; tudi vsa posestva Njega veličanstva cesarja avstrijskega.

Največja zavarovalnica avstro-ogrske države.

Glavni zastop v Ljubljani: Marijin trg, Sv. Petra cesta šte. 2, v lastni hiši.

Hranilnica in posojilnica v Kranju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo po

4 $\frac{1}{2}$ %

brez odbitka rentnega davka, katerega poso-
jilnica plačuje sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega,
če je ud ali ne.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov
denar, ne da bi se obrestovanje pretrgalo.

Posojila na zemljišča po 5% ali s 5% in 1%
amortizacije. Hranilnica sprejema tudi vsak
drugi načrt glede amortizacije. Posojila na
osebni kredit po 5 $\frac{1}{2}$ %.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun.

Zavod ima svoj sedež v škofiji poleg farne cerkve.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg 19

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Kongresni trg 19

sprejema hranilne vloge vsak
delavnik od 8. do 12. ure

po 4 $\frac{3}{4}$ %

to je: daje za 200 kron
9 kron 50 vin. na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama.

Najsigurnejša prilika za štedenje!

Kanonik A. Kalan l. r., predsednik.

Kanonik J. Sušnik l. r., podpredsednik.